

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 4 2 5 1 1 2 1

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Obča zgodovina

Petek, 29. avgust 2014 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.
Izpitni poli je priložena barvna priloga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani (1–16), od tega 2 prazni.

Barvna priloga ima 4 strani (17–20).

M 1 4 2 5 1 1 2 1 0 3

Prazna stran

OBRNITE LIST.

Sodelovanje in konflikti v 20. stoletju

1. Med evropskimi državami so napetosti naraščale že pred 1. svetovno vojno. Eden izmed takšnih dogodkov je imel daljnosežne posledice.

Slika 1: Atentator

(Vir: Pastar., Z., in Sobotkiewicz, J., 2003: Zgodovina 4, Delovni zvezek za zgodovino, str. 8. DZS. Ljubljana)

Ker srbska kraljevska vlada ni dala zadovoljivega odgovora na noto, ki jo je izročil avstro-ogrski poslanik v Beogradu dne 23. julija 1914, je cesarska in kraljeva vlada prisiljena, da sama poskrbi ter zavaruje svoje pravice in koristi in da se zato zateče k sili orožja. Avstro-Ogrska se ima torej od tega trenutka naprej v vojnem stanju s Srbijo.

(Vir: Pastar, Z., in Sobotkiewicz, J., 2003: Zgodovina 4, Delovni zvezek za zgodovino, str. 8. DZS. Ljubljana)

- 1.1. Kdo je povzročitelj dogodka, ki je sprožil 1. svetovno vojno? Pomagajte si s sliko 1.
- 1.2. V katerem mestu na Balkanu je bil atentat?
- 1.3. Navedite en pogoj iz ultimata, ki ga Srbija ni bila pripravljena sprejeti?

(3 točke)

2. Leta 1914 se je v Evropi začela 1. svetovna vojna. Po Evropi so bila v naslednjih mesecih in letih odprta različna bojišča. Pomagajte si s sliko 1 v barvni prilogi in sliko 2.

2.1. Navedite tri frontne linije, ki so se odprle v letu 1914.

2.2. Opišite značilnosti pozicijske vojne.

(2 točki)

Slika 2

(Vir: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Cheshire_Regiment_trench_Somme_1916.jpg. Pridobljeno: 18. 12. 2012.)

3. V 1. svetovni vojni si nasproti stojita dva tabora: antantnih in centralnih držav.

Naštetim državam pripišite črko A, če so pripadale antantnim državam, in črko C, če so pripadale centralnim državam.

_____ ZDA

_____ Avstro-Ogrska

_____ Francija

_____ Rusija

_____ Bolgarija

_____ Srbija

A antantne države

C centralne države

(3 točke)

4. V 1. svetovni vojni so uporabili novo, sodobno orožje, marsikatero prvič.

Izmed naštetih vrst orožja obkrožite tiste, ki so jih v 1. svetovni vojni uporabili prvič.

tanki

bojni strup

buzdovan

bajonet

letala

podmornice

(2 točki)

5. Vojna je vplivala na življenje ljudi na fronti in tudi za njo. Pomagajte si s slikama 3 in 4 ter spodnjim besedilom.

Slika 3: Sprevodnica avtobusa v Angliji

(Vir: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi, slikah, str. 49. DZS. Ljubljana, 1996)

Slika 4: Žene, zaposlene v tovarni topovskih granat

(Vir: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi, slikah, str. 50. DZS. Ljubljana, 1996)

Mi je žal, je dejal lekarnar, mi je žal, a nimam več. Je pač vojna. Toda jaz že vem, zakaj mi ne dobimo mleka. Jaz vem. Trafikant da mlekarnarju cigarete, zato pa dobi mleko, no, pa potem ima seveda lekarnar svoje 'boljše stranke', ki lahko bolje plačajo in tako za revne ljudi nič ne ostane. Kave tudi nikoli ne dobim, samo mešanico, ne vem, kaj vse je v njej, vse mogoče, samo kavinih zrn ne. Nobenega masla, ne masti, ne moke, ne sladkorja, samo saharin, tega pa zdaj lahko kupiš. Petroleja nimamo več. Oče je prinesel domov acetilenko, da ne sedimo več v temi. Veš, čevlje mora kar umetno popravljati, saj ni nobenega čevljarja več, ki bi imel usnje. No, pa je oče razrezal par starih podplatov, zdaj pa pribija na naše čevlje majhne usnjene krpe.

(Vir: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi, slikah, str. 50–51. DZS. Ljubljana, 1996)

- 5.1. Razložite, kako se je spremenila vloga ženske med 1. svetovno vojno.
5.2. Navedite dve težavi, s katerima se je med vojno spopadalo civilno prebivalstvo.

(3 točke)

6. Leta 1919 je bila podpisana mirovna pogodba z Nemčijo.
Kje je bila podpisana mirovna pogodba z Nemčijo? Obkrožite črko pred pravilno rešitvijo.

A Versailles
B Potsdam
C Trianon

(1 točka)

7. Svet je bil po 1. svetovni vojni urejen s sprejetjem mirovnih pogodb.

231. člen

Zavezniške in pridružene vlade potrjujejo, Nemčija pa sprejema vso odgovornost Nemčije in njenih zaveznic za povzročitev izgub in škode, ki so jo utrpele zavezniške in pridružene vlade ter njihovi narodi zaradi vojne, ki so jim jo vsilile Nemčija in njene zaveznice.

428. člen

Kot zagotovilo spoštovanja pogodbe s strani Nemčije bodo nemško ozemlje zahodno od Rena, vključno z mostovi, zasedle zavezniške in pridružene sile za obdobje petnajstih let od uveljavitve pogodbe.

(Vir: Gabrič, A., in Režek, M., 2011: Zgodovina 4, str. 19. DZS. Ljubljana)

- 7.1. Preberite zgornje besedilo in zapišite dve mirovni določili, ki so ju Nemčiji naložile zavezniške države.
- 7.2. Zakaj so zavezniške države naložile najhujše sankcije ravno Nemčiji?
- 7.3. Katera mednarodna organizacija, ustanovljena po 1. svetovni vojni, naj bi mirno in demokratično reševala spore med državami?

(4 točke)

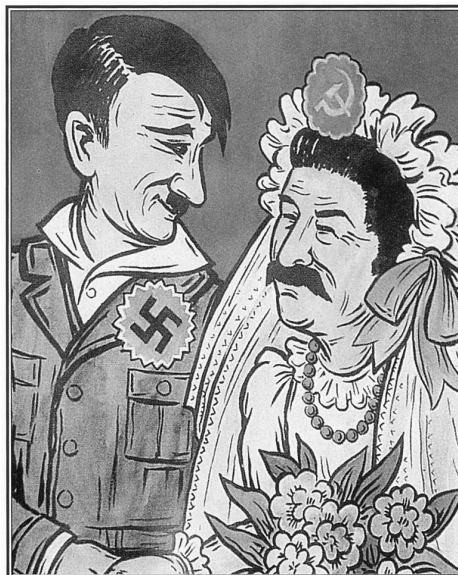

8. Po 1. svetovni vojni so v Evropi nastale nekatere nove države.
Navedite dve državi, ki sta nastali iz razpadle Avstro-Ogrske po 1. svetovni vojni.
Pomagajte si s sliko 2 v barvni prilogi.

(2 točki)

9. V krajšem razmišljanju opišite dogajanja pred 2. svetovno vojno in ob njenem začetku. Pri tem upoštevajte naslednje elemente: navedite ozemlja, ki jih je Nemčija priključila pred začetkom 2. svetovne vojne in s tem kršila določila versajske mirovne pogodbe, zakaj so bile zahodne demokracije pripravljene popuščati Hitlerju in kateri sporazum izraža to popuščanje, vsebina sporazuma Hitler-Stalin ter posledice tega sporazuma za Poljsko. Pomagajte si s sliko 3 v barvni prilogi in sliko 5.

(5 točk)

Slika 5: Karikatura odnosov med Stalinom in Hitlerjem po podpisu nemško-sovjetskega pakta

(Vir: Repe, B., 2002: Sodobna zgodovina, str. 61. Modrijan. Ljubljana)

10. V 2. svetovni vojni je bila posebna pozornost namenjena t. i. »dokončni rešitvi« judovskega vprašanja.

Na kratko pojasnite naslednja pojma.

(2 točki)

LEBENSborn

HOLOKAVST

11. V 2. svetovni vojni so se pojavljali kolaboracija in tudi odporniška gibanja.
- 11.1. Razložite pojem kolaboracija.
  - 11.2. Navedite dva razloga, zaradi katerih so se posamezniki odločali za kolaboracijo.
  - 11.3. Navedite priimek prvega znanega kolaboracionista.

(3 točke)

12. Med navedenimi kraji obkrožite štiri, v katerih so bila najzloglasnejša nacistična koncentracijska taborišča druge svetovne vojne.

A Mathausen	E Treblinka
B Nürnberg	F Dunaj
C Dachau	G Dresden
D Auschwitz	H Varšava

(2 točki)

13. Podpis listine iz leta 1941 pomeni začetek oblikovanja protifašistične koalicije.

Predsednik Združenih držav Amerike in premier gospod Churchill kot zastopnik vlade njegovega veličanstva v Združenem kraljestvu sta se sešla in sodita, da je prav, če razglasita nekatera skupna načela v nacionalni politiki svojih dežel, ker jima v teh načelih korenini upanje na boljšo bodočnost sveta.

1. Njuni deželi ne marata za povečanje, ne ozemeljsko ne drugačno.
2. Ne želita doseči ozemeljskih sprememb, razen takšnih, ki bi se ujemale s svobodno izpovedanimi željami prizadetih ljudstev.
3. Spoštujeta pravico vseh ljudstev, da si sami izberejo obliko vladavine, pod kakršno bi hotela živeti; in želita, da bi se suverene pravice in samouprava obnovile tistim ljudstvom, ki so jim bile na silo ugrabljene.

(Vir: Nešovič, B., in Prunk, J., 1994: 20. stoletje, str. 85. DZS. Ljubljana)

13.1. Poimenujte listino, katere del predstavlja zgornje besedilo.

13.2. Navedite dva cilja listine, ki sta zapisana v zgornjem besedilu.

(3 točke)

14. Čas med 2. svetovno vojno so zaznamovali tudi številni diplomatski stiki in konference med svetovnimi velesilami.

Poimenujte »veliko trojico« s slike 6.

(2 točki)

Slika 6: »Velika trojica« v Teheranu

(Vir: Nešovič, B., in Prunk, J., 1994: 20. stoletje, str. 103. DZS. Ljubljana)

15. Začetek zaključnih operacij v 2. svetovni vojni je bil dan D.

Ukaz generala Eisenhowerja za dan D:

Vaša naloga ne bo lahka. Sovražnik je dobro izurjen, dobro opremljen in prekaljen v bojih. Divje se bo boril. Toda smo v letu 1944! Mnogokaj se je spremenilo od nacističnega triumfa v letih 1940–41. Združeni narodi so prizadejali Nemcem velike poraze na bojišču, kjer se mož bori proti možu. Naša zračna ofenziva je močno oslabilo sovražnikovo moč v zraku in njegovo sposobnost, da bi bil vojno na kopnem. Naša domovinska fronta nam je dala uničevalno premoč v oborožitvi in municiji in na voljo imamo velike rezerve izurjenih borcev. Razmere so se popravile. Svobodni ljudje sveta združeni stopajo zmagi naproti.

(Vir: Zadnik, Š., 1968: Zbirka zgodovinskih virov, str. 140–141. DZS. Ljubljana)

15.1. Katerega leta in kje je potekal dan D?

15.2. Zakaj je bilo odprtje te fronte pomembno za nadaljnji potek vojskovanja?

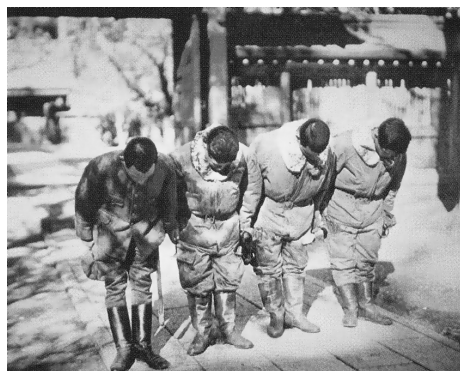
(3 točke)

16. Konec vojne je potekal pod vplivom uporabe novega orožja. Pomagajte si s slikama 7 in 8.

16.1. Kdo so bili kamikaze?

16.2. Na kateri japonski mesti sta bili odvrženi atomski bombi leta 1945?

(2 točki)

Slika 7: Japonski kamikaze

(Vir: Gabrič, A., in Režek, M., 2011: Zgodovina 4, str. 72. DZS. Ljubljana)

Slika 8: Mesto žalostnega slovesa

(Vir: Gabrič, A., in Režek, M., 2011: Zgodovina 4, str. 70. DZS. Ljubljana)

17. Leta 1945 so po koncu druge svetovne vojne potekali mednarodni sodni procesi proti vojnim zločincem.

Obkrožite mesti, kjer so bili ti sodni procesi.

Tokio   Berlin   Hirošima   Nürnberg

(2 točki)

18. Konec 2. svetovne vojne so zaznamovali obračuni s poraženci, odprava vojne škode in reševanje vprašanja Nemčije.

Med navedenima konferencama eno izberite in obkrožite črko pred izbrano konferenco. Zapišite dve določili, ki so ju sprejeli na tej konferenci.

A Jaltska konferenca

B Potsdamska konferenca

(2 točki)

19. Dogodki 2. svetovne vojne so privedli do ideje o ustanovitvi OZN.

Ustanovna listina Združenih narodov

Mi, ljudstva Združenih narodov, ki smo odločeni (...) da znova potrdimo vero v temeljne človekove pravice, v dostojanstvo in vrednost človeške osebnosti, v enakopravnost moških in žensk kakor tudi v enakopravnost narodov, velikih in malih ...

(Vir: www.pf.uni-lj.si/media/ustanovna.listina.zn.doc. Pridobljeno: 27. 1. 2013.)

19.1. S kakšnim namenom je bila ustanovljena OZN?

19.2. Navedite dva glavna organa OZN.

(2 točki)

20. Povežite spodnja stolpca tako, da na črto v levem stolpcu vpišete ustrezno črko iz desnega stolpca.

_____ Organizacija za izobraževanje, znanost in kulturo	A WHO
_____ Sklad za pomoč otrokom	B UNESCO
_____ Svetovna zdravstvena organizacija	C FAO
_____ Organizacija za prehrano in kmetijstvo	D UNICEF

(2 točki)

21. Po 2. svetovni vojni so Evropo zaznamovala nova nasprotja in konflikti.

Na prizorišče, ki ga je zavezniška zmaga še nedavno osvetljevala, je padla senca. Nihče ne ve, kaj nameravata v bližnji prihodnosti storiti sovjetska Rusija in internacionalna organizacija komunizma ali kje so meje, kolikor sploh so, njunih ekspanzionističnih načrtov in spreobrnitvenih namenov. Od Szezcina ob Vzhodnem morju do Trsta na Jadranu se je spustila železna zavesa. Za njo so glavna mesta prejšnjih držav vzhodne in srednje Evrope: Varšava, Berlin, Praga, Dunaj, Budimpešta, Beograd, Bukarešta in Sofija ...

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 231. DZS. Ljubljana)

Pojasnite pojem »železna zavesa«.

(1 točka)

22. Obdobje po drugi svetovni označujemo s pojmom hladna vojna.

22.1. Na kratko pojasnite, kaj je hladna vojna.

22.2. Navedite dve značilnosti hladne vojne.

(2 točki)

Slika 9

(Vir: http://www.johndclare.net/cold_war16.htm.
Pridobljeno: 18. 12. 2012.)

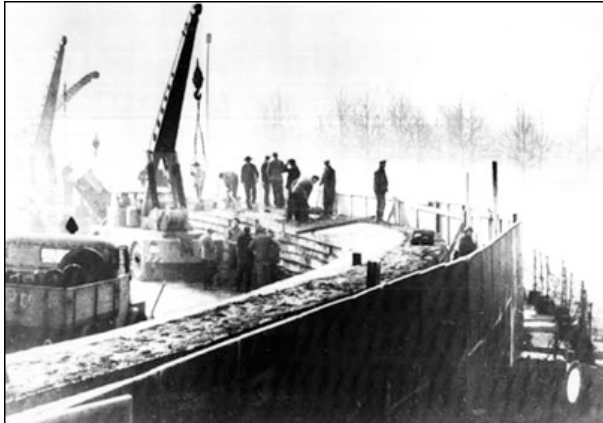

23. Po drugi svetovni vojni je hladna vojna zaznamovala tudi Evropo. Pomagajte si s sliko 4 v barvni prilogi in sliko 10.

23.1. Naštejte krizna žarišča v Evropi med letoma 1945–1960.

23.2. Katero nemško mesto je po vojni odsevalo bipolarno razdelitev sveta?

(2 točki)

Slika 10

(Vir: http://www.svarog.si/zgodovina/4/index.php?page_id=8333. Pridobljeno: 18. 12. 2012.)

24. Po 2. svetovni vojni so nastajale gospodarske in vojaške povezave.

24.1. Kako se imenuje vojaška povezava zahodnih držav?

24.2. Kakšen je bil odgovor vzhodnega bloka na povezavo zahodnih držav?

(2 točki)

25. Spodnjim dogodkom dodajte ustrezno letnico: 1918, 1929, 1941, 1943, 1945, 1949.

- _____ Atlantska listina
- _____ svetovna gospodarska kriza
- _____ bitka za Stalingrad
- _____ Wilsonove točke
- _____ Jaltska konferenca
- _____ nastanek NDR

(3 točke)

Prazna stran

M 1 4 2 5 1 1 2 1 1 7

V sivo polje ne pišite.

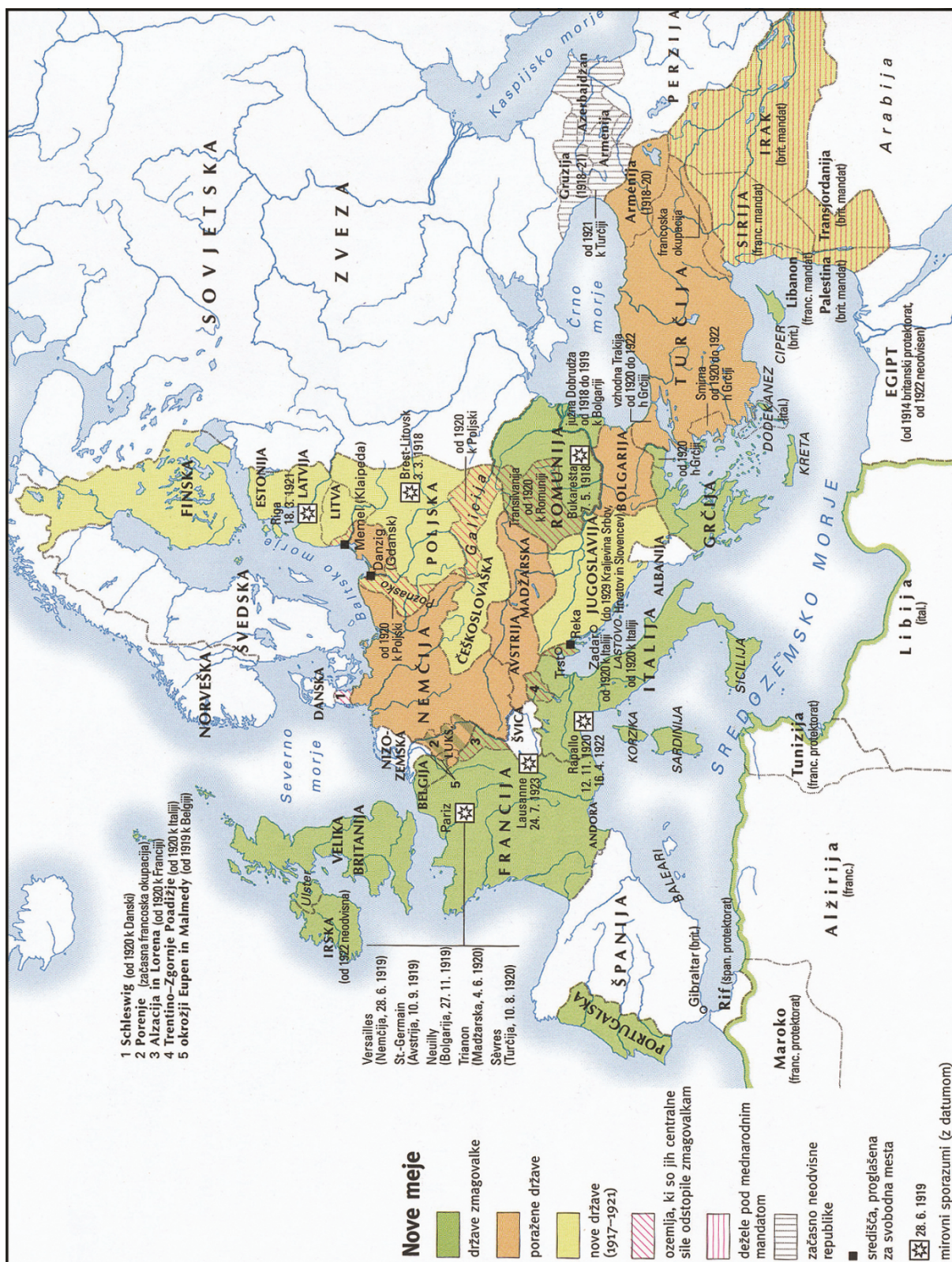
Barvna priloga (k Izpitni poli 1)

Slika 1: Evropa v prvi svetovni vojni

(Vir: Mali zgodovinski atlas, str. 59. Modrijan. Ljubljana, 2006)

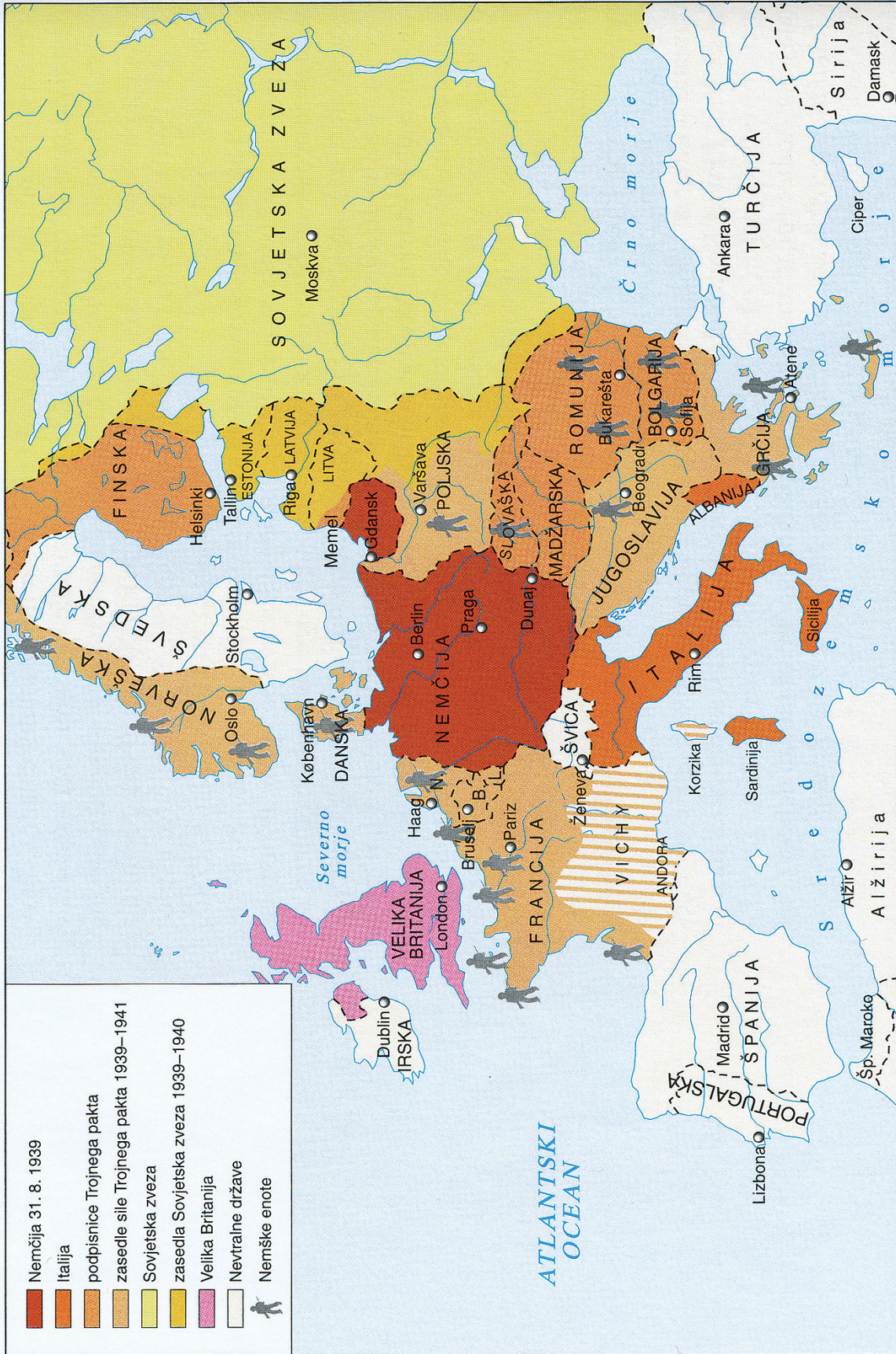
Slika 2

(Vir: Zgodovinski atlas, str. 138. Mladinska knjiga, Ljubljana, 2009)

M 1 4 2 5 1 1 2 1 1 9

Slika 3

(Vir: Dolenc, E., in Gabrič, A., 2002: Zgodovina 4, str. 118. DZS. Ljubljana)

Slika 4

(Vir: Repe, B., 1997: Naša doba, str. 229. DZS. Ljubljana)